

Archeologienota Sint-Pieters-Leeuw Jaak Calloenstraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

11-4-2017

Titel: Archeologienota Sint-Pieters-Leeuw – Jaak Calloenstraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Projectcode bureauonderzoek: 2017C446

Intern projectnummer: 2017.041

Locatiegegevens: Sint-Pieters-Leeuw, Jaak Calloenstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 140270 en Y: 163891; X: 140332 en Y: 163885

Kadastergegevens: Sint-Pieters-Leeuw, afdeling 3, sectie K, perceel nr. 109F2, 109L2 en 109W2 (partim) (zie figuur 5)

Topgrafische kaart: zie figuur 3 en 4

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog) en Benny Geldhof (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 14/04/2017

© Maarten Bracke, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANEDE WERKEN	8
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	9
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	9
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	11
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	14
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	15
2.4. HISTORISCHE SITUERING	18
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	24
3. SYNTHESE	26
3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	26
3.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	26
3.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	27
4. SAMENVATTING	29
5. BIBLIOGRAFIE	30
6. BIJLAGES	31

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Sint-Pieters-Leeuw Jaak Calloenstraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaarde gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van opgestelde grondplannen, doorsnede- en detailtekeningen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied, van de directe omgeving en van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw in het algemeen werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie wordt gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast wordt in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en worden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen wordt afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

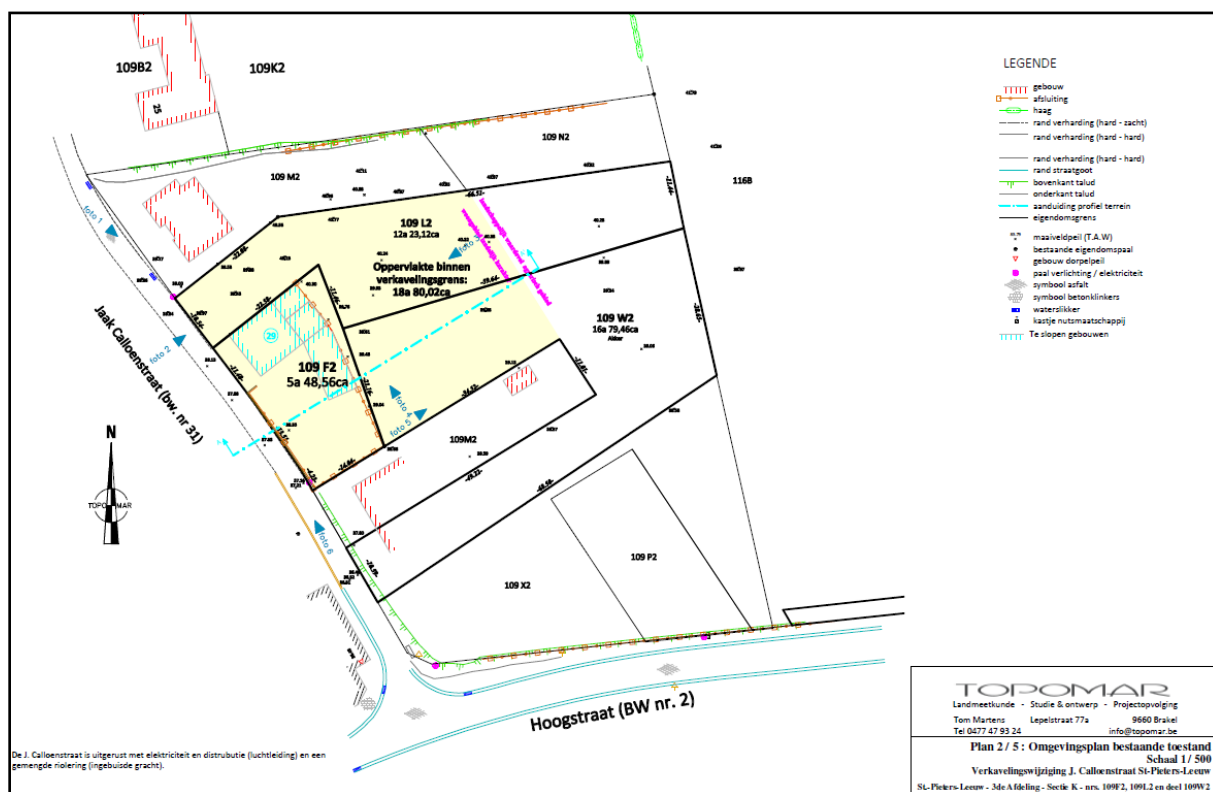
De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd, gezien de ligging van de site buiten de kern van een landelijke gemeente, niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw ter hoogte van de Jaak Calloenstraat 29, niet ver van de hoek tussen de Hoogstraat en de Jaak Calloenstraat. De totale perceelsoppervlakte van het terrein bedraagt 3680m², hiervan wordt 1878m² ingedeeld in drie woonkavels.

Momenteel is het terrein bebouwd ter hoogte van de straatzijde met een woning (huisnummer 29) en enkele kleinere aaneensluitende stallingen met een gezamenlijke oppervlakte van ca. 155m². Het bebouwde gedeelte komt overeen met perceel 109F2 (zie figuur 1). Het achterliggend gebied is onbebouwd en ingenomen als tuingrond of weiland. De tuingrond komt overeen met de percelen 109L2 en 109W2 (partim).

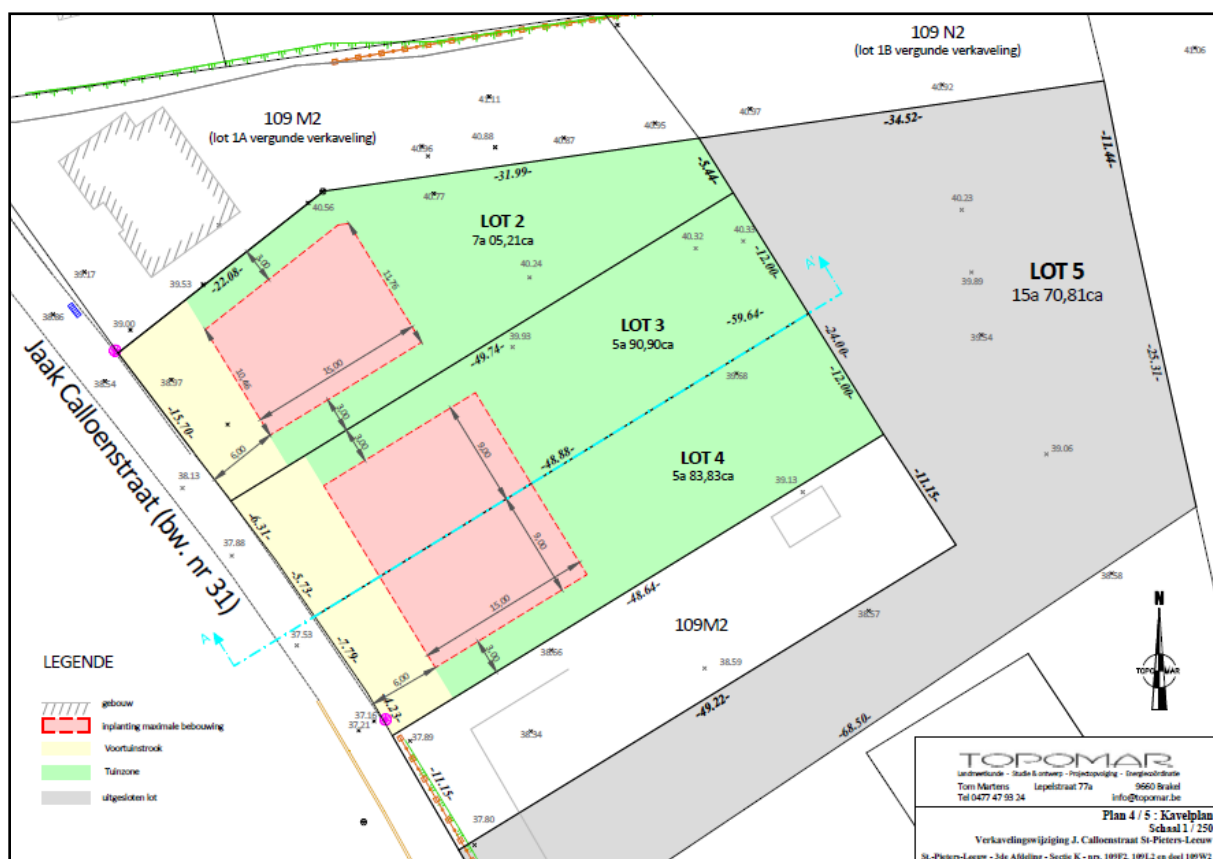
Figuur 1 Uitsnede van het grondplan 'Bestaande toestand' (bron: initiatiefnemer).

2.2. Geplande werken

Het projectgebied heeft een kadastrale oppervlakte van 3680m², waarvan 1878m² heringedeeld (verkavelingwijziging) wordt in drie woonkavels: lot 2, 3 en 4. Lot 5 is niet van toepassing op deze archeologienota. Lot 1 werd reeds in een eerdere fase vergund.

De geplande werken omvatten in eerste instantie het slopen van de bestaande gebouwen aan de straatzijde (perceel 109F2).

Aansluitend zal het terrein ingedeeld worden in 3 parallelle woonkavels. Lot 2 heeft een oppervlakte van 705m², lot 3 een oppervlakte van 590m² en lot 4 een oppervlakte van 583m². In lot 2 zal een alleenstaande woning opgetrokken worden met een maximale oppervlakte van ca. 160m². Lot 3 en lot 4 zijn halfopen woningen van elk maximaal 135m² groot. De rooilijn van de bebouwing bevindt zich op 6m van de straatzijde. Deze strook van 6m wordt omschreven als voortuinstrook. Binnen deze zone zullen nutsvoorzieningen aangelegd worden. Het achterliggende deel blijft ingenomen als tuingrond.

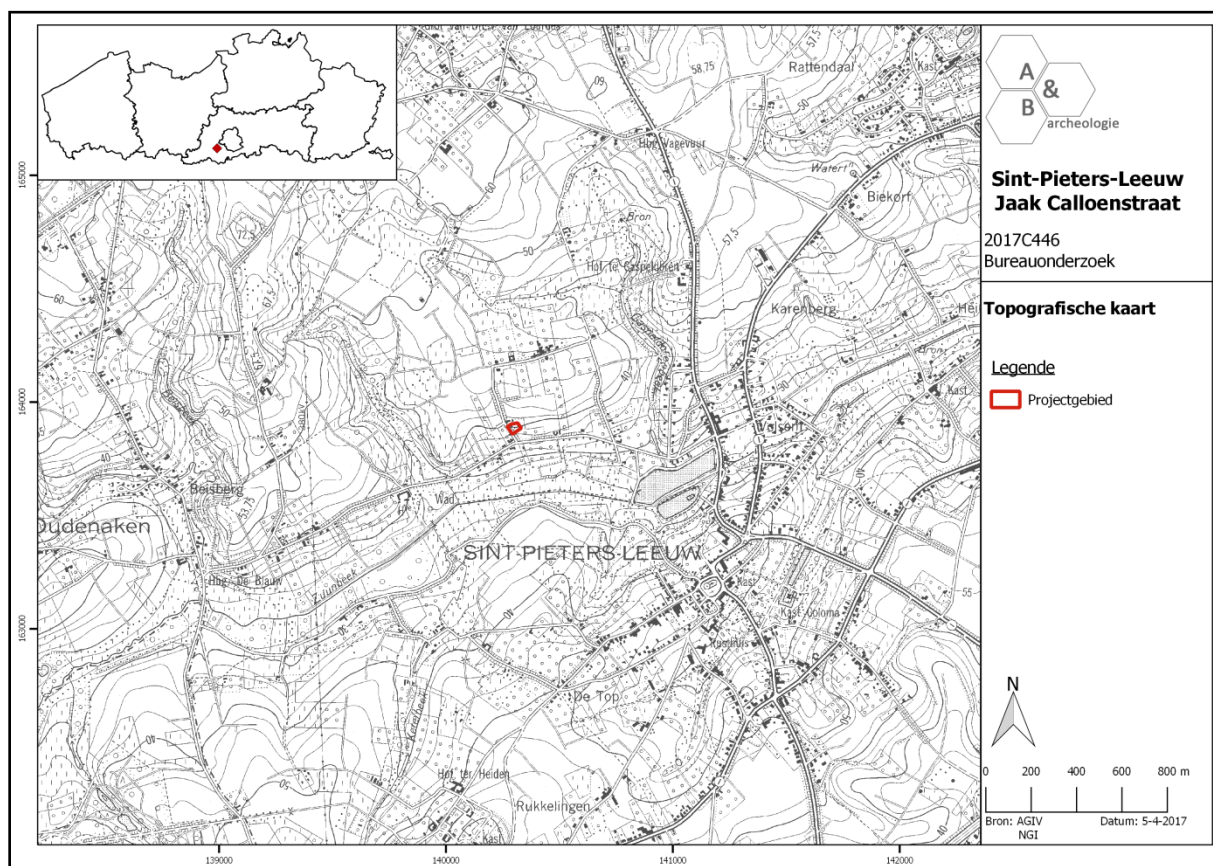
Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan, enkel lot 2, 3 en 4 zijn hier van toepassing (bron: initiatiefnemer).

2.3. Landschappelijke ligging

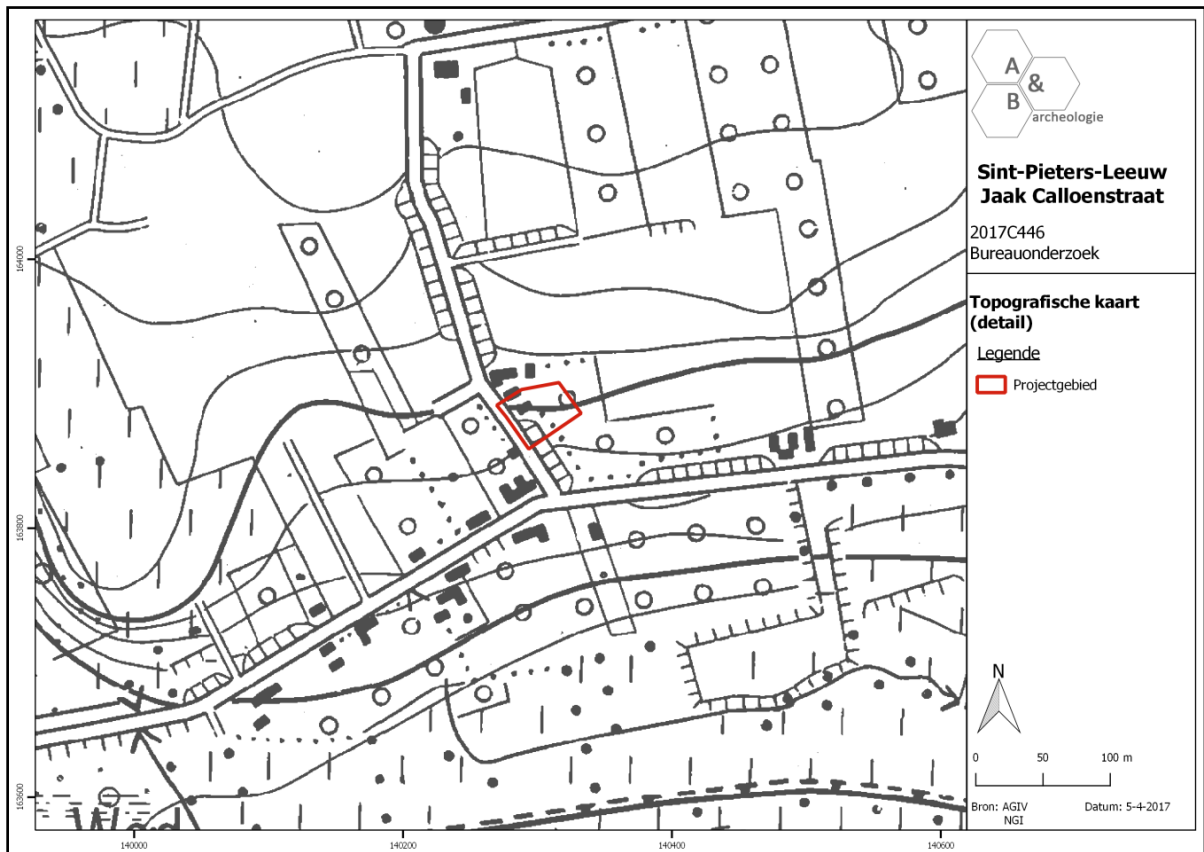
2.3.1. Topografische situering

Sint-Pieters-Leeuw is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant in de regio van de Zennevallei en het Pajottenland. Sint-Pieters-Leeuw bestaat uit de deelgemeentes Oudenaken, Ruisbroek, Sint-Laureins-Berchem en Vlezenbeek. De gemeente wordt begrensd door de gemeentes Dilbeek, Anderlecht, Drogenbos, Lennik, Beersel, Halle en Pepingen.

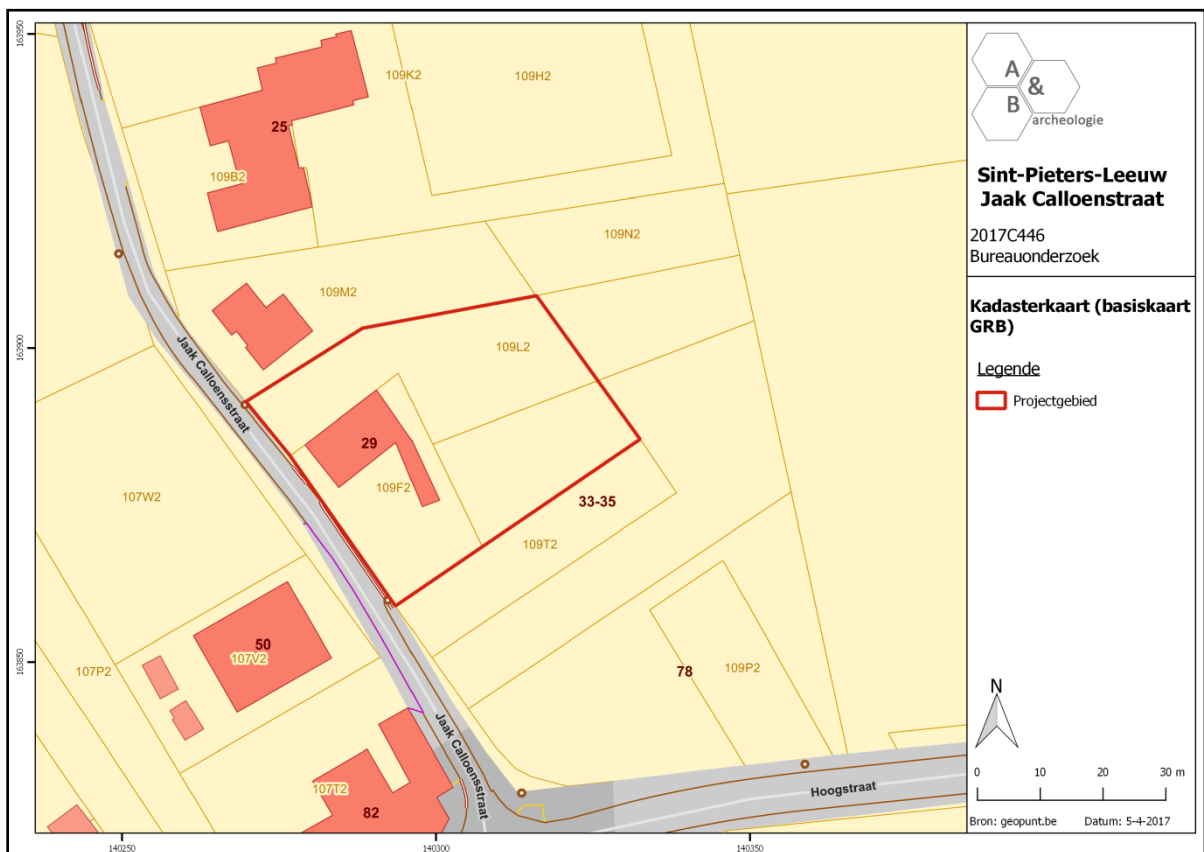
Het plangebied, gelegen aan de Jaak Calloenstraat, bevindt zich op een kilometer ten noordwesten van het centrum van Sint-Pieters-Leeuw. Het terrein wordt langs de westelijke zijde begrensd door de Jaak Calloenstraat, langs de zuidelijke zijde bevindt zich de Hoogstraat. Het plangebied bevindt zich zeer landelijk en wordt omgeven door landbouwgronden, weilanden en bossen. Ten zuiden stroomt de Zuunbeek in de Zuunbeekvallei. Kadastraal gezien zijn de percelen terug te vinden onder Sint-Pieters-Leeuw, afdeling 3, sectie K, perceel nr. 109F2, 109L2 en 109W2 (partim).

Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

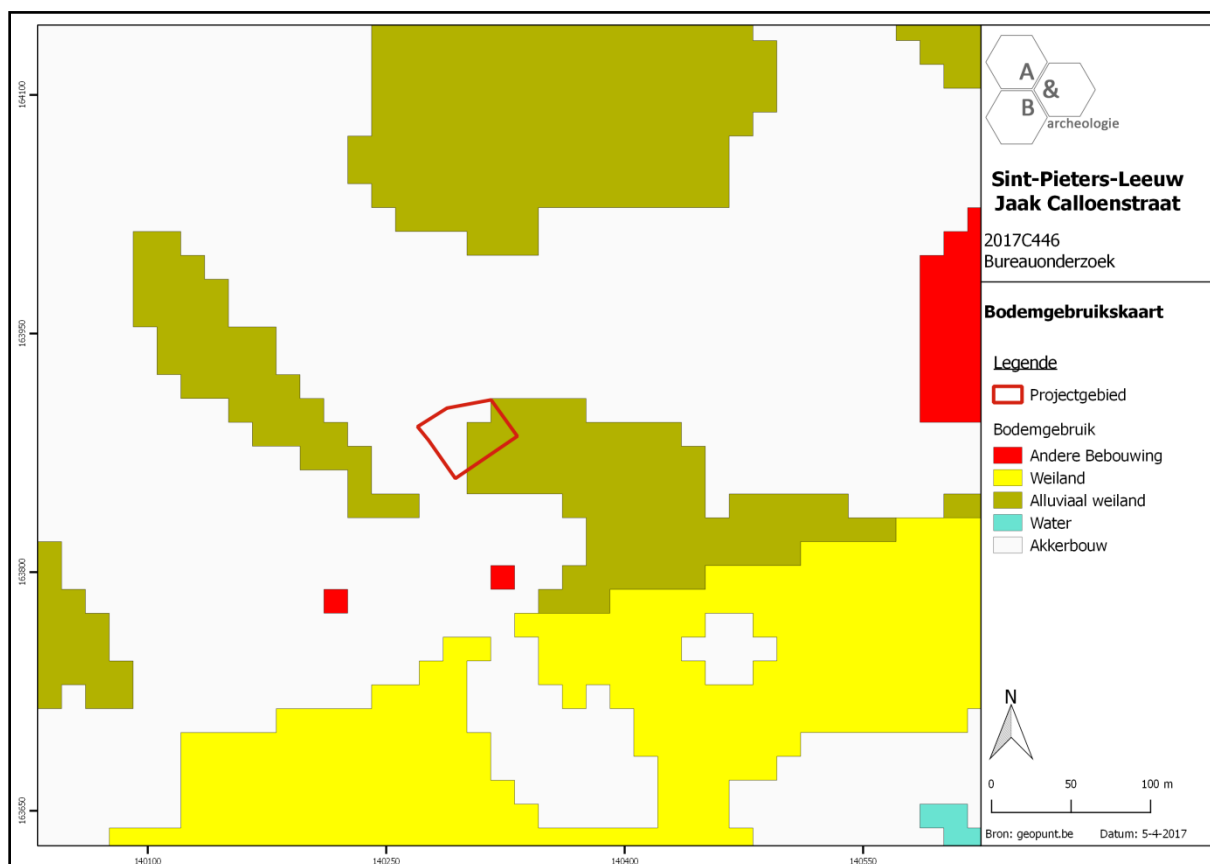

Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be).

Op de bodemgebruiksk kaart van 2001 staat het gebied onderverdeeld in twee types. Het eerste type betreft de witte inkleuring, vooral in het noordwesten van het plangebied, die wordt aangegeven als 'Akkerbouw'. Akkerbouw gaat om bodems die gebruikt worden in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief het gebruik als braakland. Het tweede type heeft een lichtgroene inkleuring en slaat op 'Alluviale weilanden'. Deze gebieden betreffen weilanden die zich bevinden in of op de randen van beekvalleien, in dit geval de Zuunbeekvallei.

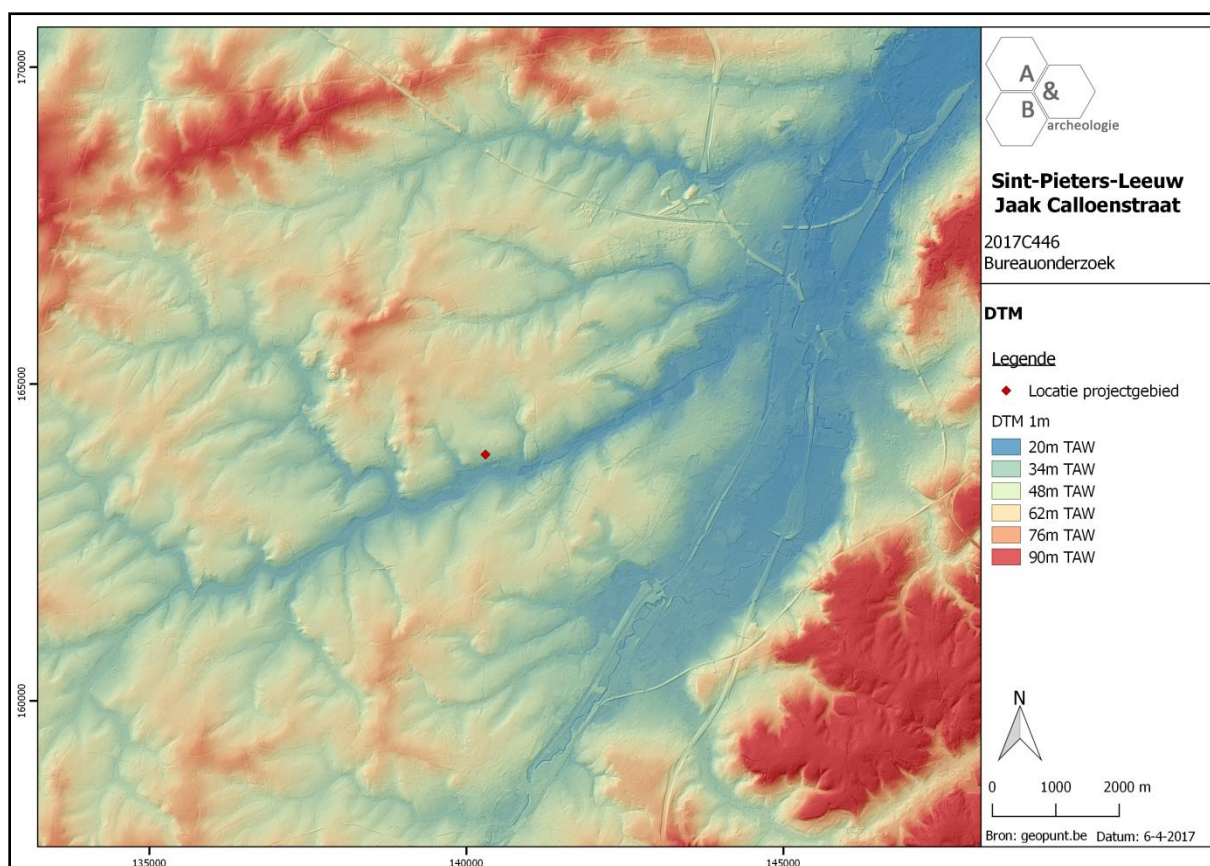
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering

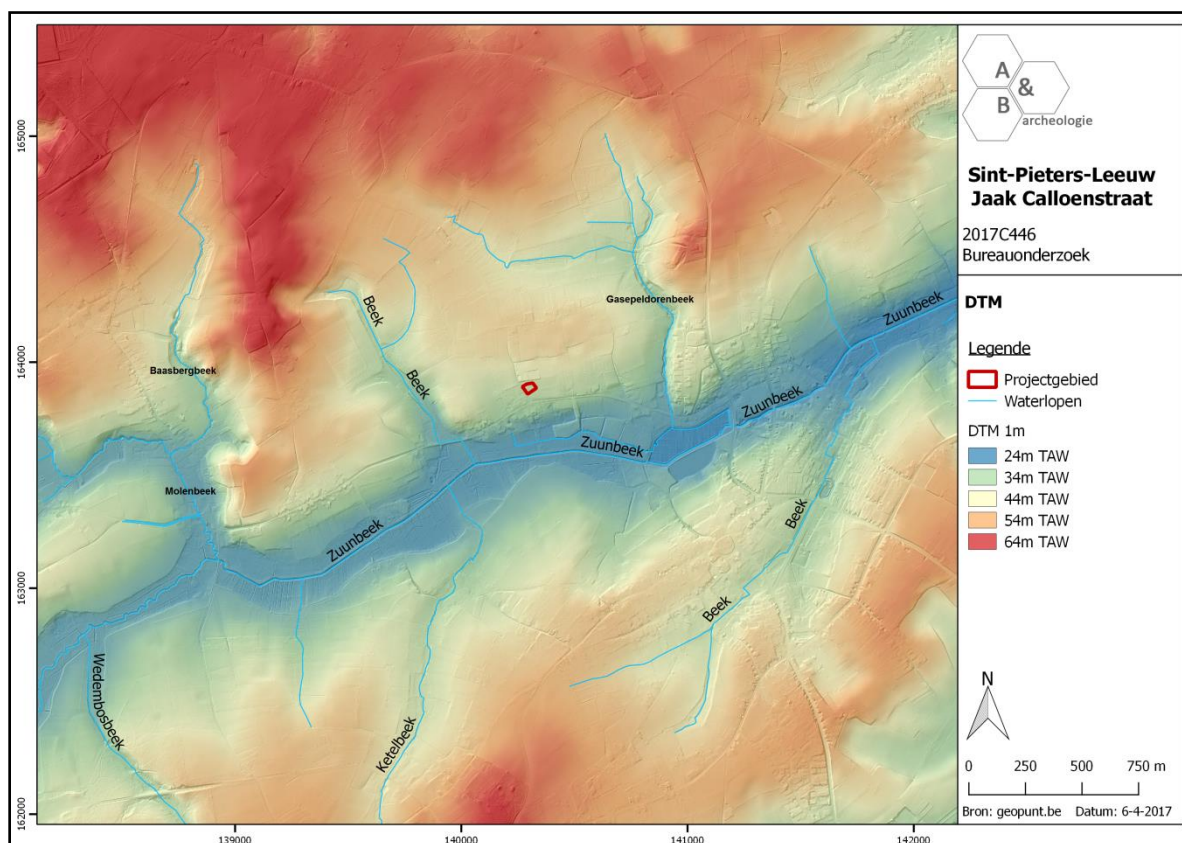
Sint-Pieters-Leeuw behoort tot de leemstreek. Het reliëf in de regio is vrij onregelmatig te noemen met hoogtes die matig tot sterk kunnen verschillen. De gemeente ligt op een uitloper richting de Zennevallei, die duidelijk de grens vormt tussen het lager gelegen westen (+45 tot +30m TAW), waar Sint-Pieters-Leeuw deel van uitmaakt, en de hoger gelegen heuvelruggen tot +120m TAW in het oosten in de regio van Beersel en Hoeilaart. Verder naar het westen op bevinden zich wel enkele hogere heuveltoppen waartoe de Vlaamse Ardennen behoren. Vooral de rivieren de Zenne en de Zuunbeek spelen in het landschap van Sint-Pieters-Leeuw een belangrijke rol. Het projectgebied ligt net op de noordelijke rand van de Zuunbeekvallei die enkele kilometer verderop ontspringt in Pepingen en uitmondt in de Zenne in Ruisbroek. Ten oosten stroomt de kleine Gaspeldorenbeek, die aansluit op de Zuunbeek. Ten westen bevinden zich de Molenbeek en Baasbergbeek. Op het Digitaal

Hoogtemodel is duidelijk te zien dat het plangebied zich tussen deze beken bevindt op de zuidelijke flank van een heuvelrug.

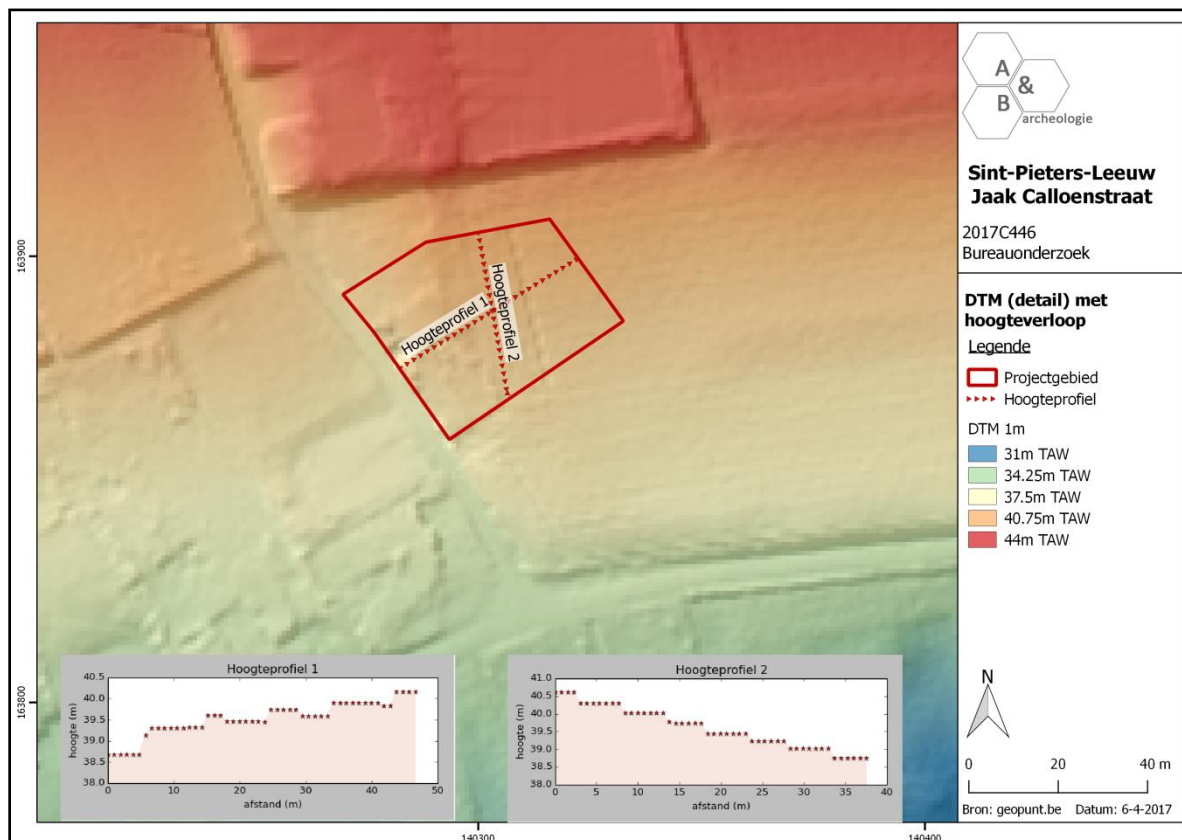
Op het Digitaal Hoogtemodel is duidelijk op te merken dat het terrein daalt in zuidelijke richting, naar de Zuunbeek toe. Doorheen het plangebied werden twee hoogteprofielen geplaatst waarbij een niveauverschil op te merken is tussen +40,5m TAW in het noorden en +38,5m TAW in het zuiden. Op een beperkte afstand daalt het plangebied 2m. Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied bijgevolg grotendeels ingekleurd in rood. Deze inkleuring wijst op een hoge erosiegevoeligheid. Het westelijke deel is niet ingekleurd door de huidige bewoning. Ten oosten van het gebied zijn veel andere percelen ook ingekleurd in rood. Ten noorden en zuiden neemt de erosiegraad af.

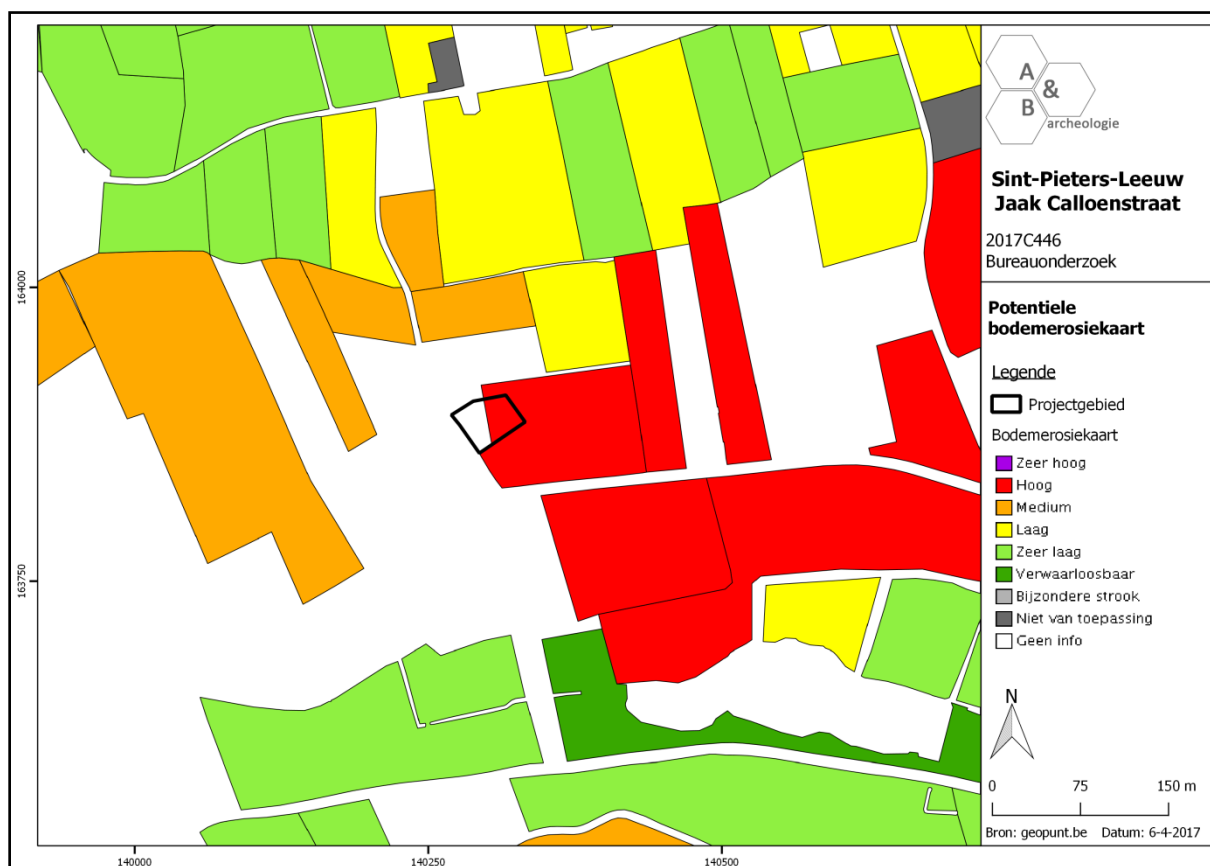
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met zicht op de omliggende beken (bron: AGIV).

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de twee hoogteprofielen (bron: geopunt.be).

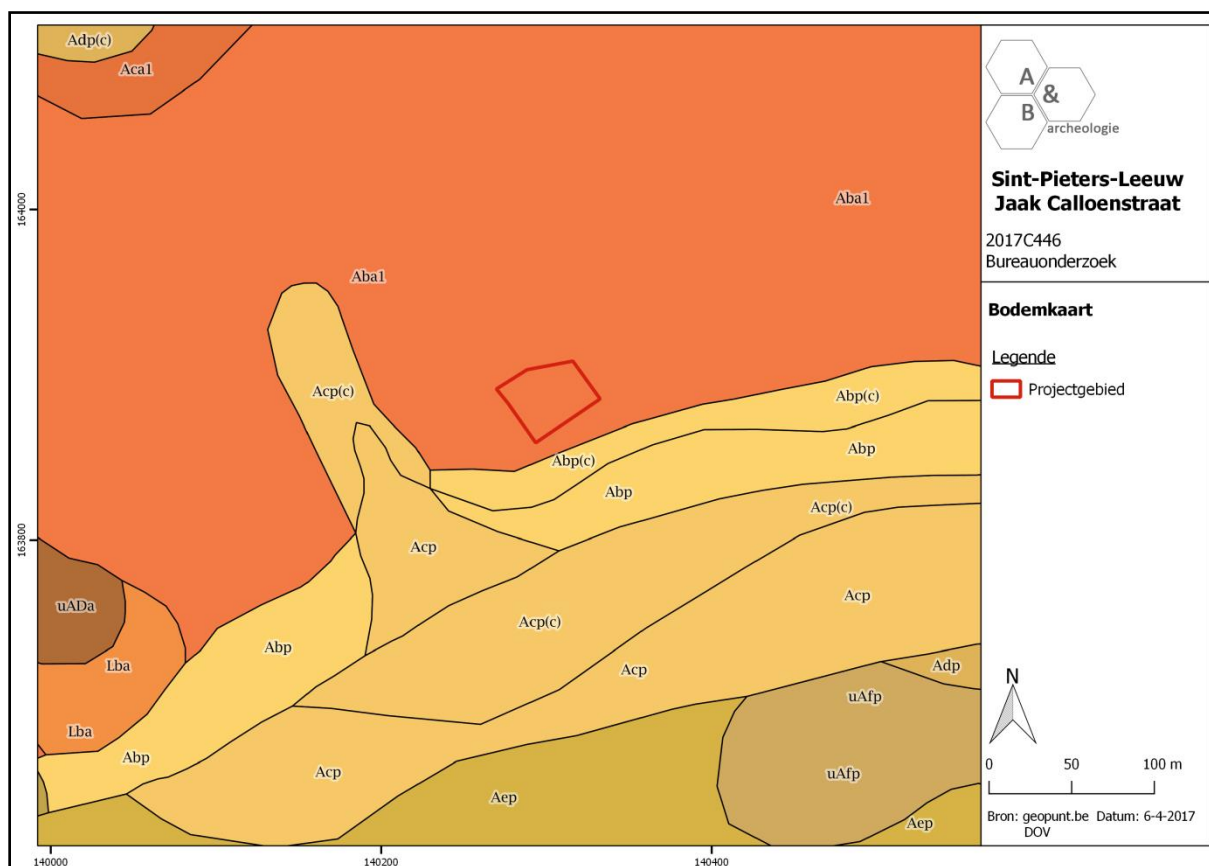

Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Het volledige plangebied staat op de bodemkaart gekarteerd als een Aba1 bodem. Dit type bodem wordt gekenmerkt door een droge leembodem met een textuur B-horizont of met een weinig duidelijke kleur van B-horizont. De serie Aba ontwikkelde zich in het Pleistocene loessdek en vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizon. De bouwvoor bestaat uit een donkerbruine, homogene humushoudende leem.

Ten zuiden komt een Abp bodem voor. Dit bodemtype kenmerkt zich door een droge leembodem zonder profielontwikkeling. Een dergelijke bodem komt vaak voor in colluviale droge leemdepressies. De gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Het grootste deel van het gebied, in de uitloper van het plateau in de richting van de samenvloeiing van de Zuunbeek en Zenne, staat gekarteerd als een dergelijke colluviale droge bodem.

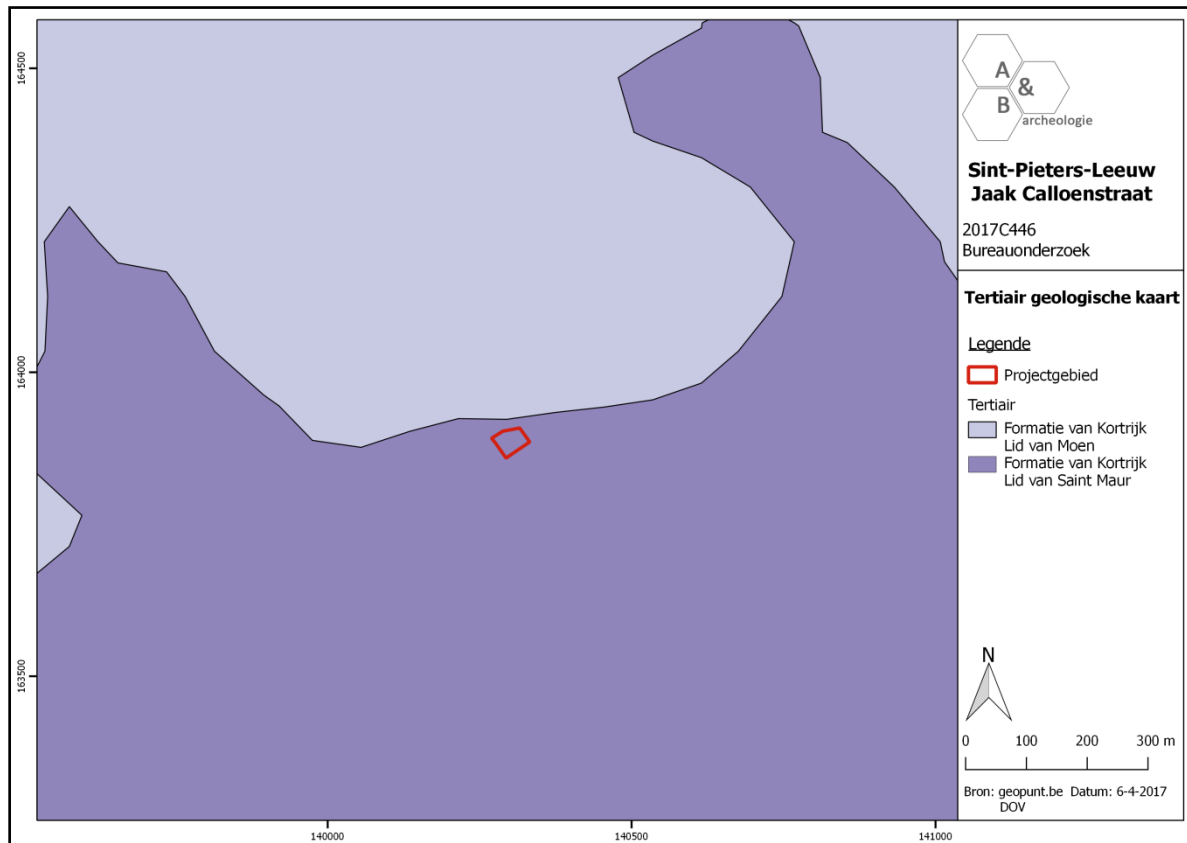
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.4. Geologische situering

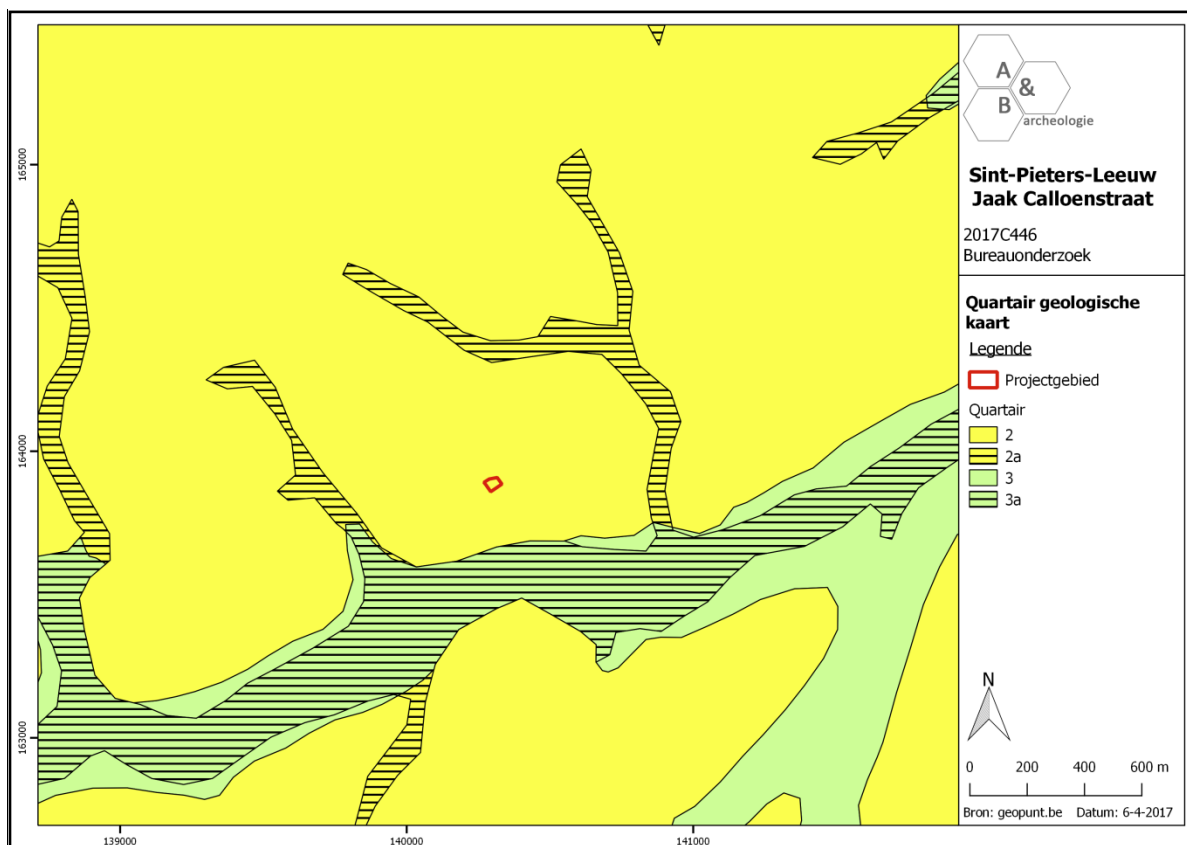
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen die toebehoren aan de Formatie van Kortrijk meer bepaald het Lid van Saint Maur. Deze formatie kenmerkt zich door een grijze silthoudende klei. Ten noorden komt de Formatie van Kortrijk voor met het Lid van Moen. Dit type kenmerkt zich door een grijze klei tot kleihoudend silt met voorkomen van kleilagen.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 2 omschreven als volgt: niet holocene en/of tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holocene (code *ELPw*), mogelijk kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) aanwezig zijn.

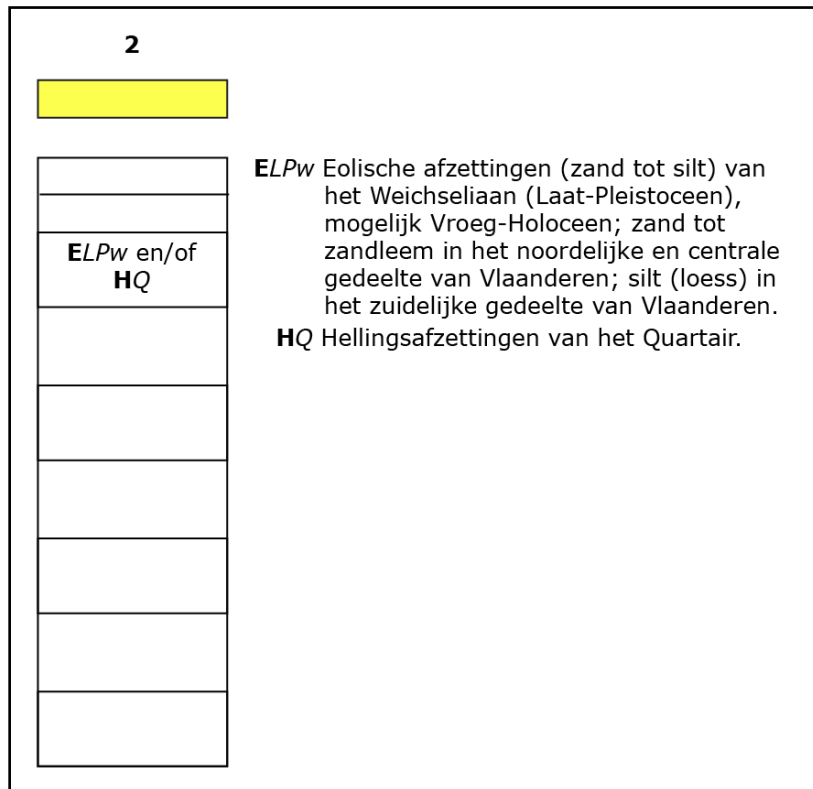
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering⁶

Sint-Pieters-Leeuw kent zijn eerste schriftelijke verwijzing in de 9de eeuw. Het oudste document betreft een schenkingsakte van een Brabantse edelvrouw 'Dame Angela' (785-819) waarin verwezen wordt naar een '*domein of een vrij goed van 7 mijl lang en 1 mijl breed met een moederkerk en negen dochterkerken*' dat geschonken werd aan de Sint-Pieterskapittel van Köln-Deutz⁷. Vanaf 1236 zal Sint-Pieters-Leeuw tot het Land van Gaasbeek behoren. In de 18de eeuw zal door huwelijk of door erfenis zowel het waterkasteel Coloma als de heerlijke rechten en allerlei voorzieningen in het bezit komen van belangrijke edelen en hovelingen zoals Jan Karel Roose, lid van de Grote Zaad van Mechelen en Vital-Alex de Coloma, de kamerheer van Keizerin Maria-Theresia. Sinds de Karolingische tijd lag de regio in het Brabantgouw, later tot aan het einde van het Ancien Régime, bij het kwartier van Brussel van het hertogdoem Brabant. Kerkelijk ressorteerde het tot het midden van de 16de eeuw onder het bisdom Kamerijk. De streek groeide uit tot een belangrijke woon- en werkgemeenschap. In 1690 zal de heerlijkheid zelfs verheven worden tot baronie⁸.

De dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw bevindt zich rond de Sint-Pieterskerk⁹. De kerk is opgetrokken in zandsteen en kende zijn oorsprong als een éénbeukige romaanse kerk. Door talloze verbouwingen en het verruimen van de kerk is ze ontwikkeld tot de hedendaagse gotische kerk. De hedendaagse kerk bestaat uit een ingebouwde westertoren, een driebeukig schip, een gotisch koor met een driezijdige sluiting en een zuidersacristie. De kerk heeft nog origineel 18de-eeuws meubilair waaronder enkele schilderijen afkomstig van het Rood Klooster in Oudergem en een communiebank in rococostijl.

Het plangebied bevindt zich op één kilometer van de dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw, in een landelijk gebied op de noordelijke oever van de Zuunbeek.

Op de Ferrariskaart wordt geen bebouwing aangegeven. Het gebied bevindt zich binnen landbouwgronden. De Jaak Calloenstraat en de Hoogstraat zijn reeds bestaande. Langsheen de Hoogstraat, die parallel aan de Zuunbeek loopt, komt verspreide bewoning voor. Zo is een grotere boerderij te zien, ten zuiden van het plangebied. Het gebied tussen de Hoogstraat en de Zuunbeek wordt ingenomen door diverse weilanden die begrensd worden door bomenrijtjes. De bewoningskern situeert zich in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw, rondom de kerk en de invalswegen. Op de Atlas der Buurtwegen blijft de situatie binnen het plangebied ongewijzigd. De Jaak Calloenstraat wordt benoemd als 'Chemin nr. 34' en de Hoogstraat als 'Chemin nr. 2'. De Vandermaelenkaart toont een minder gedetailleerd beeld, maar geeft wel informatie omtrent de hoogtes en hellingen. Zo is duidelijk te zien dat ten noorden een heuvelrug ligt die afloopt in zuidelijke richting naar de Zuunbeek. De Poppkaart toont het gebied dat ingedeeld is in diverse landbouwpercelen en weilanden. Bewoning komt nog niet voor en beperkt zich tot verspreide woningen langs de Hoogstraat.

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016: *Sint-Pieters-Leeuw. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://inventaris.onroerenderfgoed.be> op 13/02/2017*

⁷ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Pieters-Leeuw>

⁸ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Pieters-Leeuw>

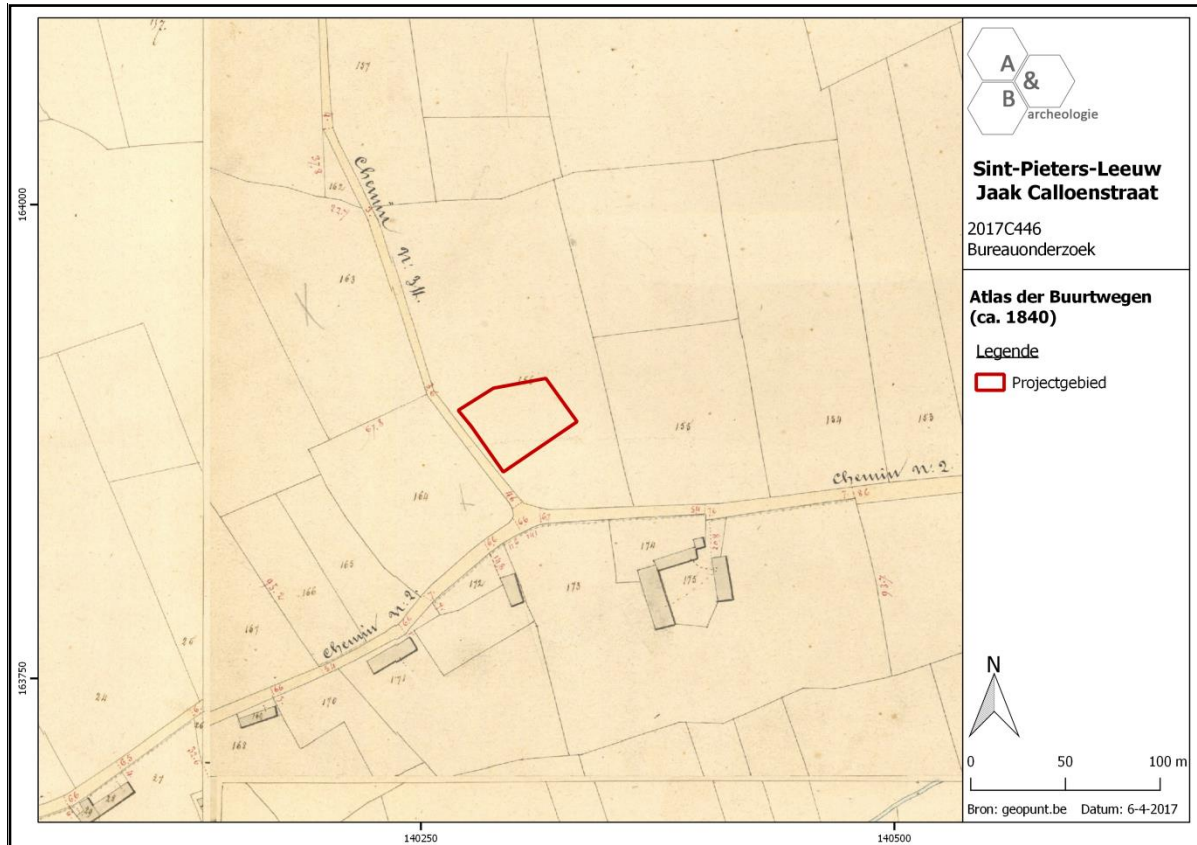
⁹ <http://www.toerismevlaamsbrabant.be/bezoeken/bezienswaardigheden/sint-pieterskerk/index.jsp>

Voor het gebied zijn twee topografische kaarten voorhanden. De topografische kaart van 1891 toont geen bewoning aan. De boerderij, die ten zuiden aan de Hoogstraat ligt, is verdwenen. Op de kaart tonen de dicht op elkaar gelegen hoogtelijnen een sterke daling van het reliëf naar de Zuunbeek toe. Op de topografische kaart van 1924-1937 blijft de situatie ongewijzigd.

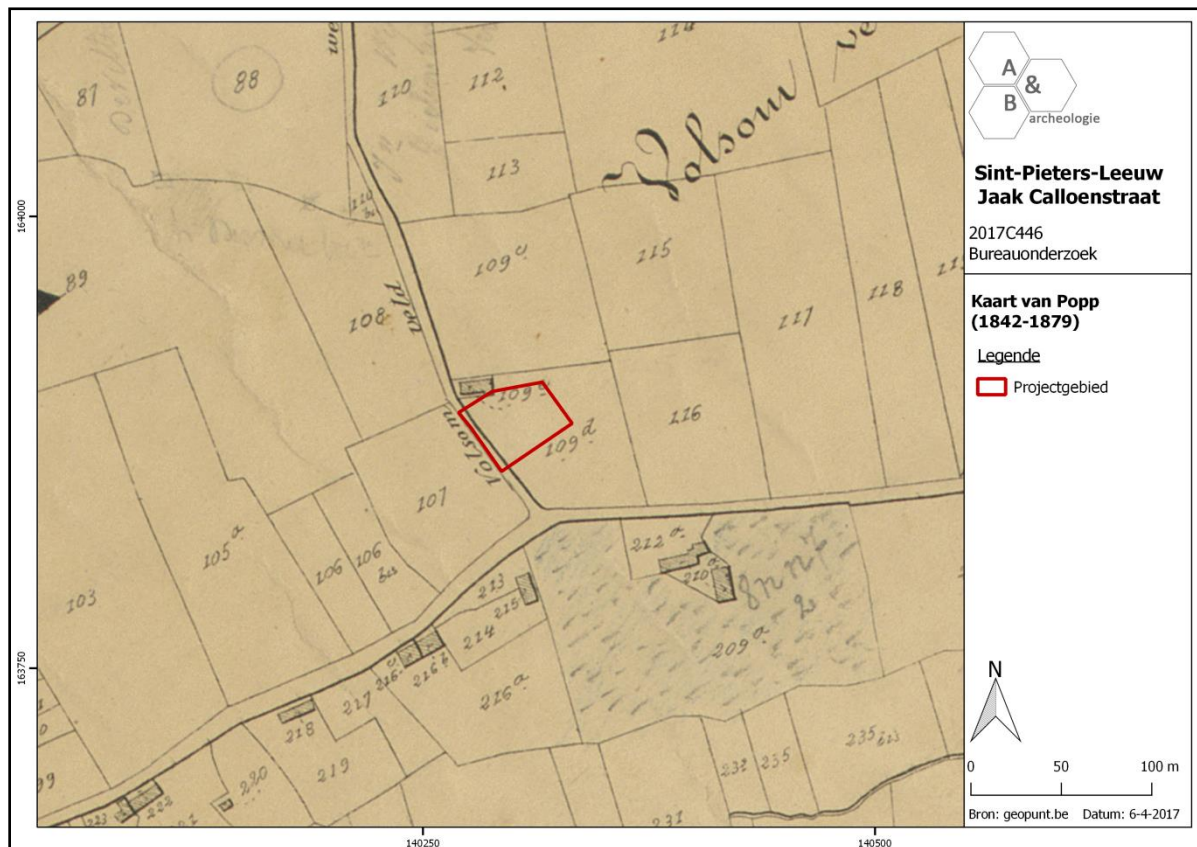
De vroegste luchtfoto betreft een orthofoto uit 1971. De kwaliteit en resolutie is vrij laag, maar toch kan hierop de woning gezien worden met de bijbehorende stallingen. Het achterliggend gebied is ingenomen als tuingrond. Verder wordt de regio vooral gekenmerkt door landbouwgronden en weilanden. Op een latere luchtfoto van 1979-1990 is de situatie voor het plangebied ongewijzigd. Er is wel een gebouwencomplex met tennisvelden bijgekomen ten noorden van het terrein. Ook is de graad aan bewoning gestegen langsheen de Hoogstraat. Op de gedetailleerde luchtfoto van 2016 is de situatie onveranderd. Wel is de densiteit aan bewoning langsheen de Hoogstraat nog meer toegenomen.

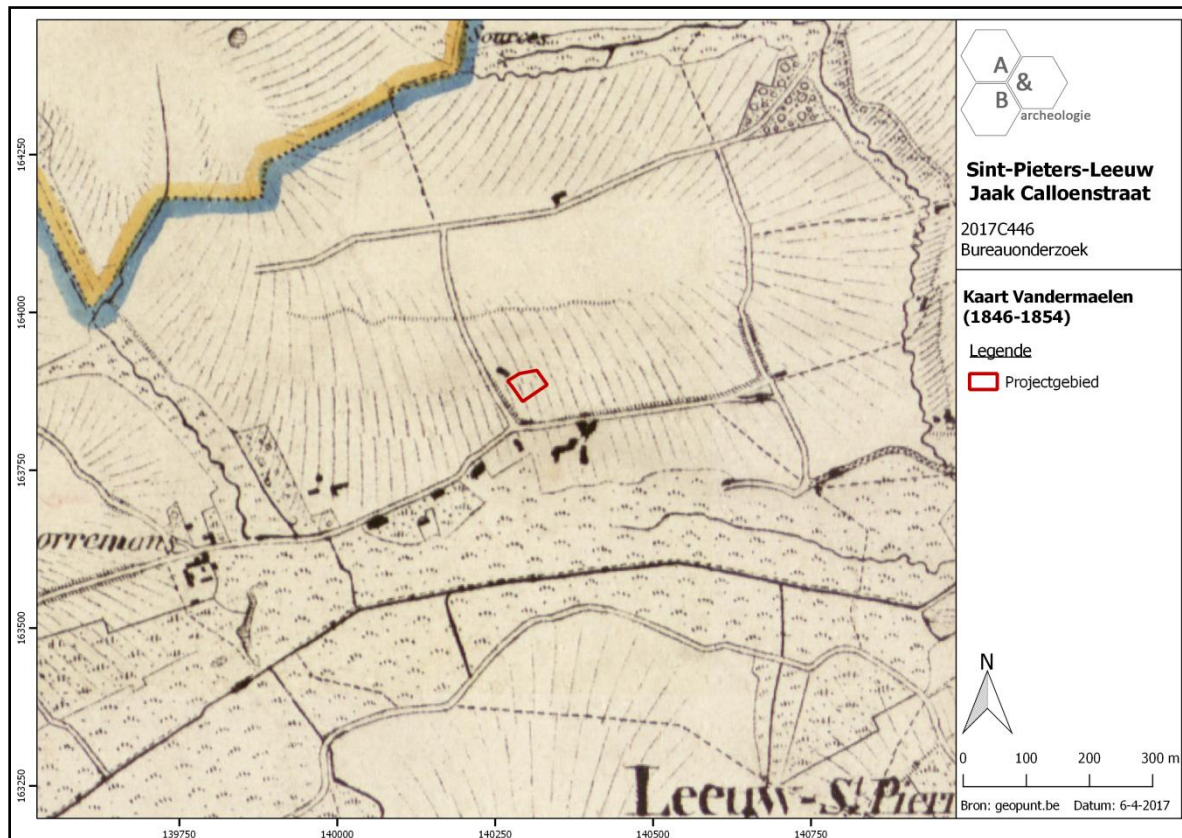
Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).

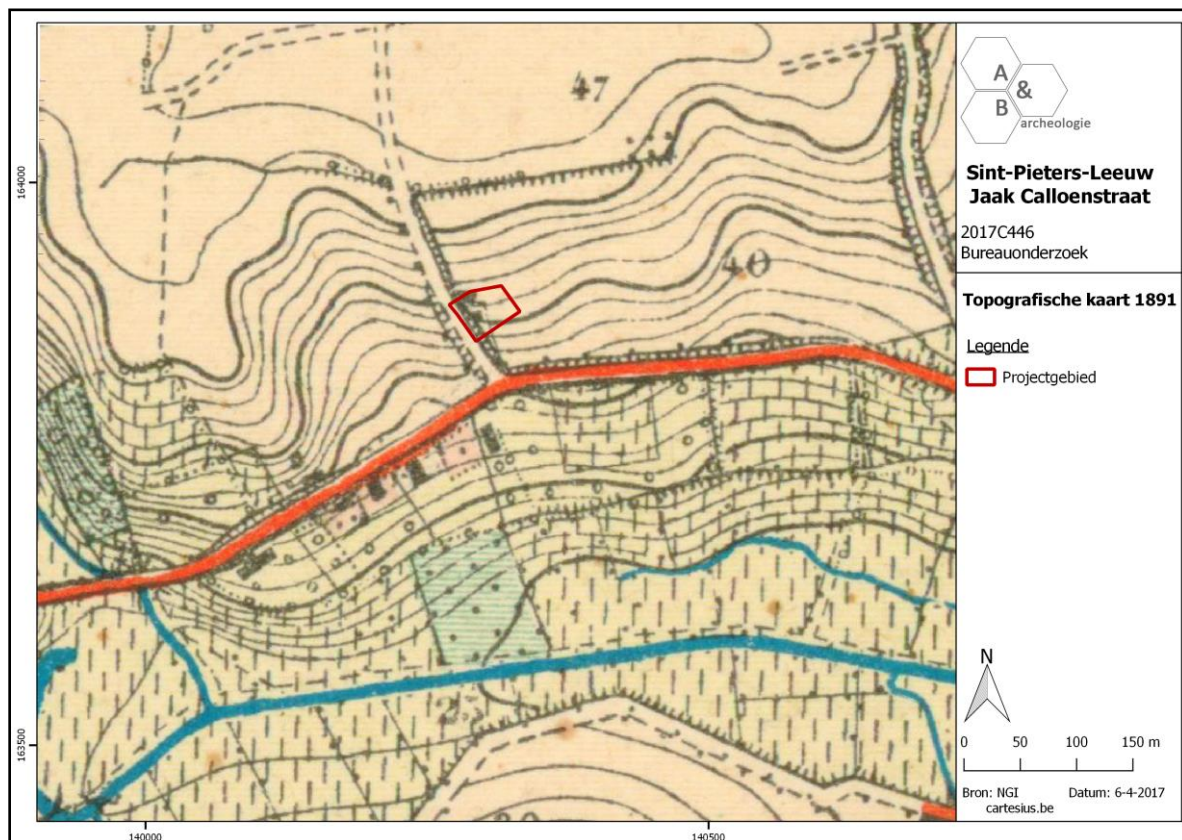
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

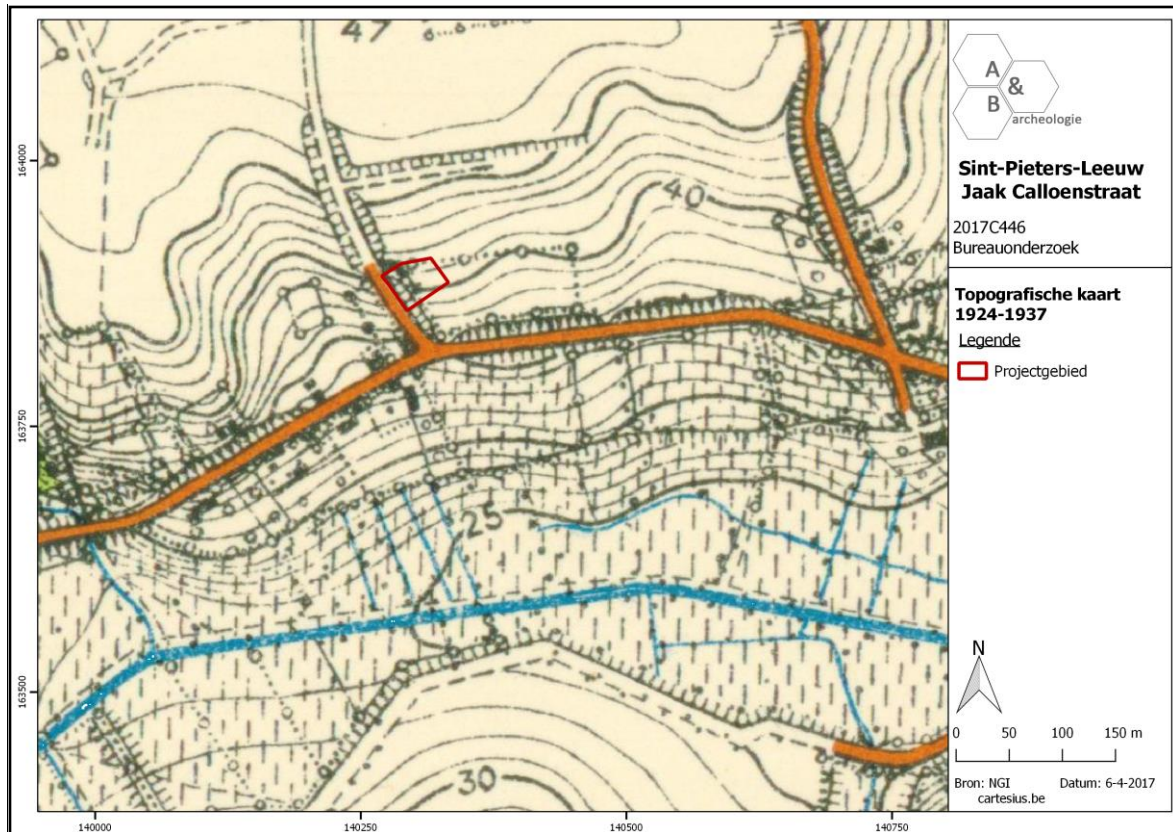
Figuur 17 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).

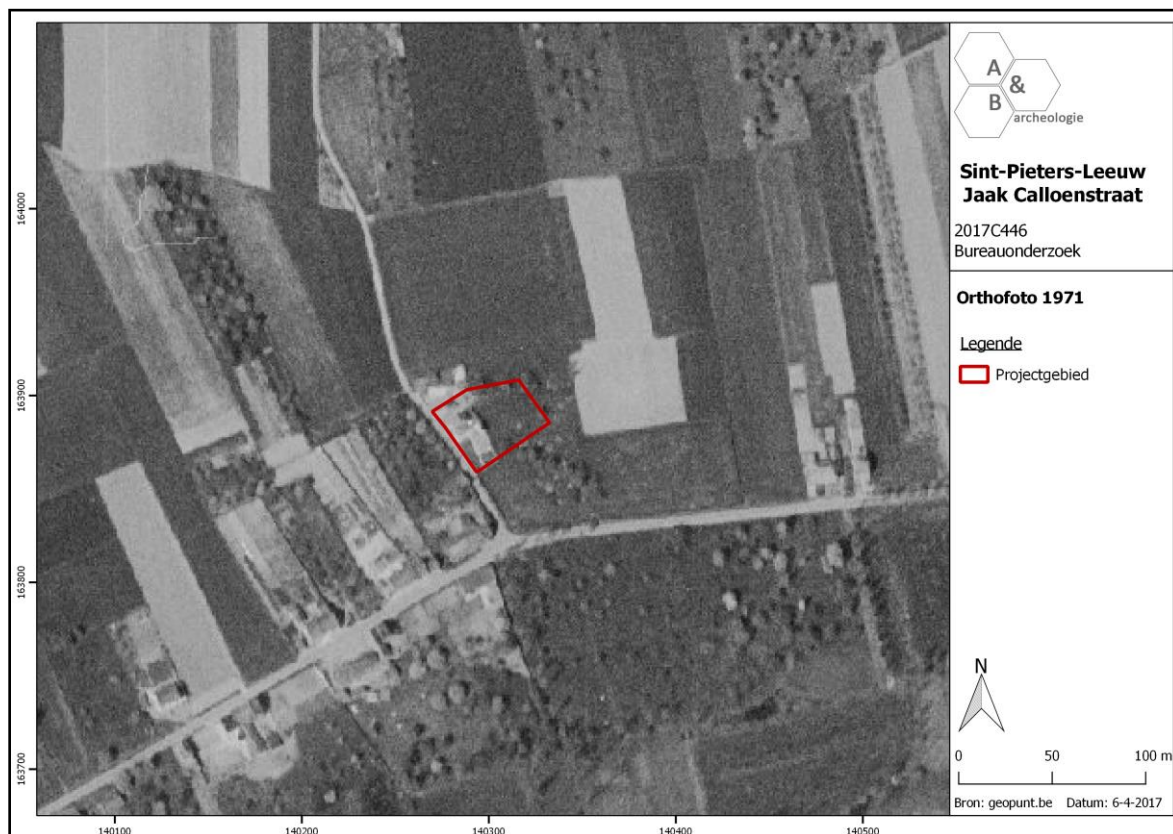
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI).

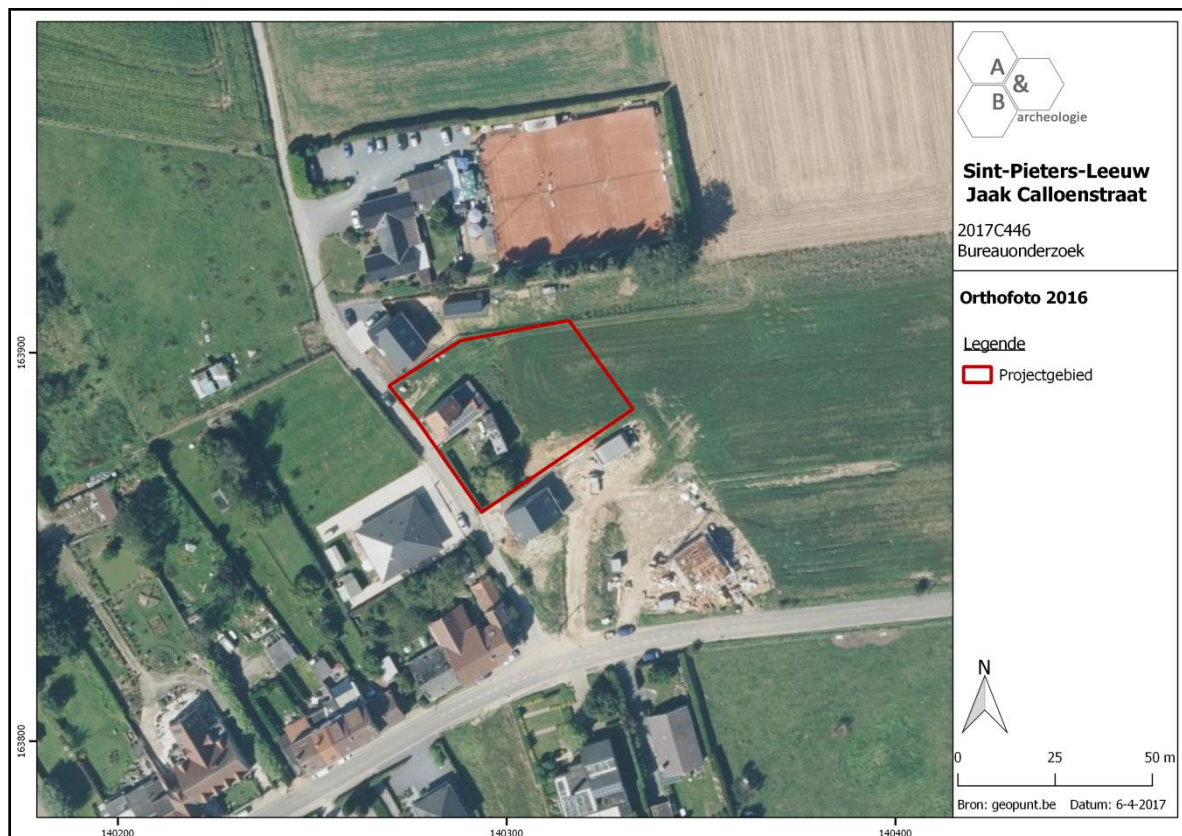
Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1924-1937 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).

Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Centrale Archeologische Inventaris worden in de omgeving van het projectgebied een beperkt aantal sites aangegeven. Er zijn weinig gekende archeologische waarden gekend, die zich vooral ten oosten van het plangebied bevinden in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw. Het betreft in hoofdzaak architecturale resten en één archeologisch onderzoek.

Ten noordoosten bevindt zich het Hof te Gaspeldoren, vlakbij de Gaspeldorenbeek (CAI ID 6311)¹⁰. De alleenstaande hoeve kent haar oorsprong in de late middeleeuwen, met een eerste vermelding in 1378. Bij de hoeve zou zich ook een laatmiddeleeuwse kapel bevonden hebben.

Ten oosten bevindt zich een watermolen aan de Zuunbeek en de Victor Nonnemanstraat (CAI ID 1910)¹¹. De watermolen zou zijn oorsprong kennen in de late middeleeuwen.

Ten zuidoosten bevindt zich de laatmiddeleeuwse Sint-Gorikskapel, vlakbij de parochiekerk (CAI ID 6427)¹². De kapel is gelegen tussen de Broekstraat, Hollestraat en Brukomstraat. De kapel wordt reeds vermeld in 1142 en bleef bestaan tot 1655. Bij werken op de Rink in 1929, vlakbij de Broekstraat, werden een grote hoeveelheid menselijke beenderen gevonden, vermoedelijk resten van het Sint-Gorikskerkhof. Nog aan de parochiekerk bevindt zich het Kasteel Coloma en het omliggende park (CAI ID 6125)¹³. Het kasteel vormde de voormalige zetel van de heerlijkheid Leeuw. De oorsprong ligt in het begin van de 16de eeuw als een waterburcht. Het is een typisch voorbeeld van de kasteelbouw in de overgang van de versterkte kastelen uit de 15de eeuw naar een meer buitenverblijf (plaisantie) functie in de 17de eeuw.

De dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw bevindt zich rond de Sint-Pieters-en-Pauluskerk (CAI ID 6126)¹⁴. De kerk is opgetrokken in zandsteen en kende zijn oorsprong als een éénbeukige romaanse kerk. Door talloze verbouwingen en het verruimen van de kerk is ze ontwikkeld tot de hedendaagse gotische kerk. De hedendaagse kerk bestaat uit een ingebouwde westertoren, een driebeukig schip, een gotisch koor met een driezijdige sluiting en een zuidersacristie. De kerk heeft nog origineel 18de-eeuws meubilair waaronder enkele schilderijen afkomstig van het Rood Klooster in Oudergem en een communiebank in rococostijl. Bij opgravingen¹⁵ in de kerk in 2010 werden muurresten en vloerniveaus teruggevonden die tot de 13de en 15de eeuw kunnen gerekend worden. Daarnaast werden meerdere skeletten en een knekelput opgegraven en konden meerdere aflijningen van grafkisten opgetekend worden. In de kerk bevindt zich de crypte van de familie Roose, oud Heeren van Sint-Pieters.

¹⁰ Verbesselt 1988 en De Maegd et al. 1975

¹¹ Verbesselt 1988

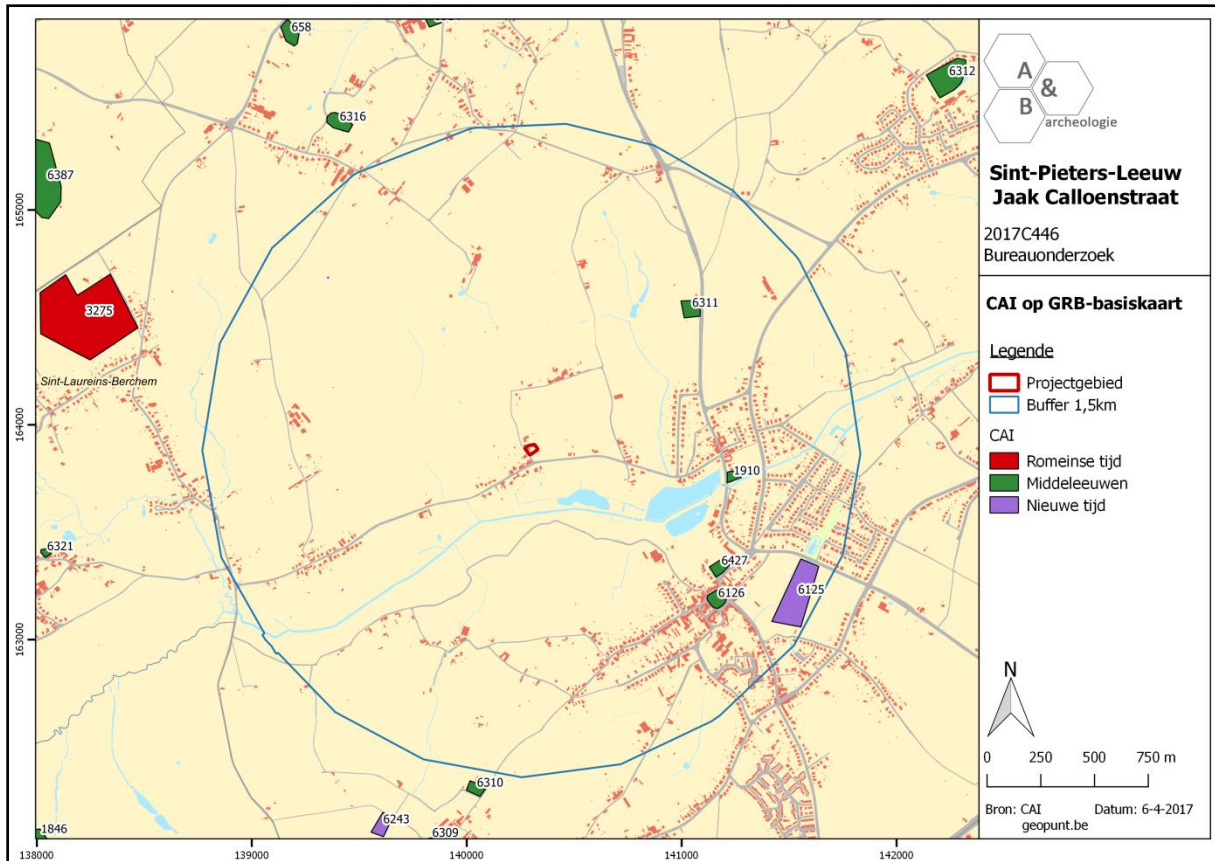
¹² Verbesselt 1988

¹³ Van Mieghem 1993

¹⁴ <http://www.toerismevlaamsbrabant.be/bezoeken/bezienswaardigheden/sint-pieterskerk/index.jsp>

¹⁵ Bradt 2010

Op een tweetal kilometer ten noordwesten van het terrein in Sint-Laureins-Berchem bevindt zich CAI ID 3275¹⁶. Op deze locatie werd een concentratie aan Romeins bouwmaterialen teruggevonden tijdens een prospectie van A. de Loë in 1893. De datering is echter onzeker.

Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

¹⁶ Desittere 1963

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van de bureaustudie kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de 18de- en 19de-eeuwse cartografische bronnen kan gesteld worden dat geen bewoning aanwezig was binnen de grenzen van het projectgebied. Het gebied zelf en de ruime regio is landelijk gelegen en ingenomen door akker- en weilanden. Pas op de luchtfoto's uit de 2de helft van de 20ste eeuw wordt voor de eerste maal bewoning aangegeven binnen het plangebied.
- Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.
- Binnen het plangebied bevindt zich momenteel aan de straatzijde een woning met bijbehorende stallingen, met een gezamenlijke oppervlakte van 155m². De bouw ervan zal reeds een verstoring in de bodem aangebracht hebben. De gebouwen bevinden zich ter hoogte van de nieuw in te plannen halfopenbebouwingen in lot 3 en 4. Voor het achterliggende gebied zijn geen aanwijzingen voor eventuele verstoringen, aangezien dit steeds in gebruik was als tuingrond. Ook in de toekomstige plannen blijft dit zo.
- De archeologische sites in de omgeving betreffen hoofdzakelijk bovengrondse of reeds verdwenen architecturale structuren, waaronder een oude hoeve, een watermolen, een kasteel, een kapel en een kerk. Een laat 19de-eeuwse prospectie zou bouwmaterialen uit de Romeinse tijd aan het licht gebracht hebben. De datering en vondstomstandigheden zijn echter onduidelijk. Daarnaast leverden opgravingen in de parochiekerk muurresten en begravingen op uit de late middeleeuwen. Verder zijn geen archeologische gegevens gekend uit de regio van het plangebied.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

De geplande werken omvatten twee luiken. In eerste instantie worden de bestaande gebouwen afgebroken om plaats te ruimen voor drie parallelle woonkavels (lot 2, 3 en 4). Lot 2 heeft een oppervlakte van 705m², lot 3 een oppervlakte van 590m² en lot 4 een oppervlakte van 583m². In lot 2 zal een alleenstaande woning opgetrokken worden met een maximale oppervlakte van ca. 160m². Lot 3 en lot 4 zijn halfopen woningen van elk maximaal 135m² groot. Ter hoogte van deze nieuwe woningen bevindt zich de huidige woning met stallingen die afgebroken wordt. Voor de woningen bevindt zich een 6m brede voortuinstrook met nutsleidingen. Het achterliggende gebied blijft in gebruik als tuingronden.

Samengevat kan gesteld worden dat de graafwerkzaamheden zich beperken tot het optrekken van 3 woningen (één open woning en twee halfopen woningen) aan de straatzijde. De gebouwen hebben samen een maximale oppervlakte van 430m². Een groot deel hiervan werd reeds ingenomen door bebouwing en bevindt zich dus op reeds verstoorde grond. De nutsleidingen in de voortuinstrook beperken zich tot aansluiting met het bestaande rioleringsstelsel.

Gezien een deel van de site reeds verstoord is, gezien de beperkte oppervlakte van de geplande werken, gezien de hoge erosiegraad van de percelen en gezien het kleine aantal archeologische sites in de omgeving (hoewel dit ook te maken kan hebben met de stand van het onderzoek), wordt geen verder archeologisch (voor)onderzoek geadviseerd. De kans op kennisvermeerdering is heel gering, waardoor de kosten-batenanalyse negatief uitvalt.

3.3. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de omgeving zijn enkele architecturale structuren gekend waaronder een hoeve, watermolen, kerk, kapel en kasteel. Deze structuren kennen hun oorsprong in de late middeleeuwen. De historische bronnen geven aan dat het plangebied landelijk gelegen is en vooral in gebruik als akker- en weilanden. Tussen de 18de en 19de eeuw kan dit met zekerheid gestaafd worden. Bewoning komt pas voor vanaf het midden van de 20ste eeuw.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Centraal in het plangebied, aansluitend op de Jaak Calloenstraat, bevindt zich een L-vormige woning met stallingen met een oppervlakte van ca. 155m². Verder zijn geen zichtbare verstoringen vastgesteld.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Volgens de bodemkaart is er sprake van een droge leembodem met textuur B-horizont. Het gebied bevindt zich op een zuidelijke helling naar de Zuunbeek toe. De gronden hebben een hoge erosiegraad.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken omslaan het afbreken van het bestaande gebouw en stallingen. Nadien wordt het terrein ingedeeld in drie parallelle woonkavels (lot 2, 3 en 4) waarbinnen een open bebouwing en twee halfopen woningen opgetrokken worden. De woningen beperken zich tot een maximale oppervlakte van ca. 430m². In de voortuinstrook zullen nutsvoorzieningen (riolering en nutsleidingen) voorzien worden, echter beperkt in omvang. Bovendien wordt de halfopen bebouwing opgetrokken ter hoogte van de huidige af te breken woning. Bijgevolg kan gesteld worden dat de werkzaamheden beperkt zijn in oppervlakte.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan niet vastgesteld worden op basis van het bureauonderzoek.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Gezien een deel van de site reeds verstoord is, gezien de beperkte oppervlakte van de geplande werken, gezien de hoge erosiegraad van de percelen en gezien het kleine aantal archeologische sites in de omgeving (hoewel dit ook te maken kan hebben met de stand van het onderzoek), wordt geen verder archeologisch (voor)onderzoek geadviseerd. De kans op kennisvermeerdering is heel gering, waardoor de kosten-batenanalyse negatief uitvalt.

4. Samenvatting

Het terrein bevindt zich in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw ter hoogte van de Jaak Calloenstraat 29, niet ver van de hoek tussen de Hoogstraat en de Jaak Calloenstraat. De totale perceelsoppervlakte van het terrein bedraagt 3680m², hiervan wordt 1878m² ingedeeld in drie woonkavels. Het plangebied bevindt zich landelijk en wordt omgeven door landbouwgronden, weilanden en bossen. Ten zuiden stroomt de Zuunbeek in de Zuunbeekvallei. Kadastraal gezien zijn de percelen terug te vinden onder Sint-Pieters-Leeuw, afdeling 3, sectie K, perceel nr. 109F2, 109L2 en 109W2 (partim).

Het volledige plangebied staat op de bodemkaart gekarteerd als een Aba1 bodem. Dit type bodem wordt gekenmerkt door een droge leembodem met een textuur B-horizont of met een weinig duidelijke kleur van B-horizont. De serie Aba ontwikkelde zich in het Pleistocene loessdek en vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor bestaat uit een donkerbruine, homogene humushoudende leem. Ten zuiden komt een Abp bodem voor. Dit bodemtype kenmerkt zich door een droge leembodem zonder profielontwikkeling. Een dergelijke bodem komt vaak voor in colluviale droge leemdepressies. De gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Het grootste deel van het gebied, in de uitloper van het plateau in de richting van de samenvloeiing van de Zuunbeek en Zenne, staat gekarteerd als een dergelijke colluviale droge bodem. De percelen van het projectgebied kennen een hoge erosiegraad.

Voor het projectgebied zelf zijn geen archeologische gegevens gekend. In de omgeving zijn enkele architecturale structuren gekend waaronder een hoeve, watermolen, parochiekerk, kapel en kasteel. Deze structuren kennen hun oorsprong in de late middeleeuwen. De historische bronnen geven aan dat het plangebied landelijk gelegen is en vooral in gebruik als akker- en weilanden. Tussen de 18de en 19de eeuw kan dit met zekerheid gestaafd worden. Bewoning komt pas voor vanaf het midden van de 20ste eeuw.

De geplande werken omvatten in eerste instantie het slopen van de bestaande gebouwen aan de straatzijde (perceel 109F2). Aansluitend zal het terrein ingedeeld worden in 3 parallelle woonkavels. Lot 2 heeft een oppervlakte van 705m², lot 3 een oppervlakte van 590m² en lot 4 een oppervlakte van 583m². In lot 2 zal een alleenstaande woning opgetrokken worden met een maximale oppervlakte van ca. 160m². Lot 3 en lot 4 zijn halfopen woningen van elk maximaal 135m² groot. De rooilijn van de bebouwing bevindt zich op 6m van de straatzijde. Deze strook van 6m wordt omschreven als voortuinstrook. Binnen deze zone zullen nutsleidingen aangelegd worden. Het achterliggende deel blijft ingenomen als tuingrond.

Gezien een deel van de site reeds verstoord is, gezien de beperkte oppervlakte van de geplande werken, gezien de hoge erosiegraad van de percelen en gezien het kleine aantal archeologische sites in de omgeving (hoewel dit ook te maken kan hebben met de stand van het onderzoek), wordt geen verder archeologisch (voor)onderzoek geadviseerd. De kans op kennisvermeerdering is heel gering, waardoor de kosten-batenanalyse negatief uitvalt.

5. Bibliografie

- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sint-Pieters-Leeuw>
- <http://www.toerismevlaamsbrabant.be/bezoeken/bezienswaardigheden/sint-pieterskerk/index.jsp>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- BRADT T. & ACKE B., 2010, *Archeologische opgraving Sint-Pieters-en-Pauluskerk te Sint-Pieters-Leeuw. Basisrapport - maart 2010*, onuitgegeven rapport. Monument Vandekerckhove Ingelmunster.
- DE MAEGD C. en VAN AERSCHOT S. 1975, *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen, 2n.
- DESITTERE M., 1963, Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Brabant (vanaf de Bronstijd tot de aan de Noormannen), in: *Oudheidkundige Repertoria*, III, 135.
- VAN MIEGHEM A., 1993, *Historiek van het Kasteel van Coloma, Hallensia. Driemaandelijks Bulletin van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Halle* 15, nr. 4, 71-74.
- VERBESSELT J. 1988, *De Dekenij Halle III. De moederparochie Leeuw, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, deel XXI*.
- VERBESSELT J., 1988, *Lennik, Wambeek, Gooik, het Diets domein van de abdij Nijvel, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, deel XXII*, 64-74

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede van het grondplan 'Bestaande toestand' (bron: initiatiefnemer).	7
Figuur 2 Uitsnede uit het ontwerpplan, enkel lot 2, 3 en 4 zijn hier van toepassing (bron: initiatiefnemer).	8
Figuur 3 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	9
Figuur 4 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	10
Figuur 5 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van de perceelsnummers (bron: geopunt.be). ...	10
Figuur 6 Zicht op de bodemgebruikskaat met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)...	11
Figuur 7 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).	12
Figuur 8 Detailopname van het Digitaal Hoogtemodel met zicht op de omliggende beken (bron: AGIV).	13
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van de twee hoogteprofielen (bron: geopunt.be).	13
Figuur 10 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).	15
Figuur 12 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 13 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Uitsnede uit de Ferrariskaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	20
Figuur 17 Uitsnede uit de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).	20
Figuur 18 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be).	21
Figuur 19 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1891 (bron: cartesius.be en NGI).	21
Figuur 20 Uitsnede uit de Topografische kaart van 1924-1937 (bron: cartesius.be en NGI).	22
Figuur 21 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).	22
Figuur 22 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1990 (bron: geopunt.be).	23
Figuur 23 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).	23
Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	25

